

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.3.5>

W SPRAWIE CHARAKTERYSTYKI GWARANCJI PRAWNYCH REALIZACJI STATUSU ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO UCHODźCÓW ORAZ OSÓB WYMAGAJĄCYCH DODATKOWEJ LUB TYMCZASOWEJ OCHRONY NA UKRAINIE

Vadym Bosyi

kandydat nauk prawnych, doktorant

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-4731-6489

Adnotacja. Znaczenie tego artykułu polega na tym, że realizacja gwarancji prawnych powstaje w przypadku potrzeby ochrony naruszonych praw uchodźców i osób wymagających dodatkowej lub tymczasowej ochrony, w szczególności w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przez organy władzy publicznej, organy samorządu terytorialnego i ich urzędników i funkcjonariuszy lub inne podmioty ich obowiązków, to znaczy, gdy istnieje zagrożenie dla realizacji statusu administracyjno-prawnego tych kategorii osób. Zgodnie z prawnymi gwarancjami statusu administracyjno-prawnego uchodźców i osób wymagających dodatkowej lub tymczasowej ochrony, wskazane jest zrozumienie zestawu środków przewidzianych prawem i środków zapewniających ochronę i mających na celu ułatwienie praktycznej realizacji praw i wolności tych kategorii osób. System gwarancji prawnych jest zapewniony przez pewne narzędzia, w szczególności: regulacyjne, procesowe, branżowe, które z kolei są sposobami i środkami ochrony i realizacji praw i wolności człowieka. Podstawą gwarancji prawnych jest zabezpieczenie regulacyjne, czyli, innymi słowy, można powiedzieć, że podstawą gwarancji prawnych jest prawo. Artykuł, opierając się na analizie poglądów naukowych naukowców i norm obowiązującego prawa Ukrainy, przedstawia charakterystykę kluczowych gwarancji realizacji statusu administracyjno-prawnego uchodźców i osób wymagających dodatkowej lub tymczasowej ochrony na Ukrainie. Należy zauważyć, że jedną z kluczowych wad gwarancji prawnych realizacji statusu administracyjno-prawnego uchodźców i osób wymagających dodatkowej lub tymczasowej ochrony na Ukrainie jest ich niewystarczająca podstawa normatywna i prawna.

Słowa kluczowe: gwarancje, gwarancje prawne, realizacja, status administracyjno-prawny, uchodźcy, ochrona dodatkowa i czasowa.

TO CHARACTERIZE THE LEGAL GUARANTEES OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF REFUGEES AND PERSONS IN NEED OF ADDITIONAL OR TEMPORARY PROTECTION IN UKRAINE

Vadim Bosiy

Candidate of Law, PhD Student

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-4731-6489

e-mail: bosiy_vad@gmail.com

Abstract. The relevance of the article is that the implementation of legal guarantees arises when it is necessary to protect the violated rights of refugees and persons in need of additional or temporary protection, in particular in case of non-performance or improper performance by public authorities, local governments and their officials, or other subjects of their responsibilities, i.e. when there is a threat to the implementation of the administrative and legal status of these categories of persons. Legal guarantees of the administrative and legal status of refugees and persons in need of additional or temporary protection should be understood as a set of measures and means provided by law that provide protection and are designed to promote the practical realization of the rights and freedoms of these categories of persons. The system of legal guarantees is provided by certain instruments, in particular: normative, procedural, sectoral, which in turn are ways and means of protection and realization of human rights and freedoms. The basis of legal guarantees is regulatory support, i.e. in other words we can say that the basis of legal guarantees is the law. The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the current legislation of Ukraine, describes the key guarantees of the administrative and legal status of refugees and persons in need of additional or temporary protection in Ukraine. It is emphasized that one of the key shortcomings of legal guarantees for the implementation of the administrative and legal status of refugees and persons in need of additional or temporary protection in Ukraine is the lack of their legal basis.

Key words: guarantees, legal guarantees, implementation, administrative and legal status, refugees, additional and temporary protection.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОГО АБО ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Вадим Босий

кандидат юридичних наук, докторант

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-4731-6489

e-mail: bosiy_vad@gmail.com

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що реалізація юридичних гарантій постає за необхідності захисту порушених прав біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, зокрема, в разі невиконання або неналежного виконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами, або іншими суб'єктами своїх обов'язків, тобто коли є загроза реалізації адміністративно-правового статусу зазначених категорій осіб. Під юридичними гарантіями адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, доцільно розуміти сукупність передбачених законом заходів і засобів, що забезпечують охорону та покликані сприяти практичній реалізації прав та свобод цих категорій осіб. Система юридичних гарантій забезпечується певними інструментами, зокрема нормативними, процесуальними, галузевими, які є способами й засобами захисту та реалізації прав і свобод людини. Основою юридичних гарантій є нормативне забезпечення, тобто, іншими словами, основою юридичних гарантій є закон. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів учених та норм чинного законодавства України, ми надали характеристику ключових гарантій реалізації адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні. Наголошено на тому, що одним із ключових недоліків юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні, є недостатність їх нормативно-правового підґрунтя.

Ключові слова: гарантії, юридичні гарантії, реалізація, адміністративно-правовий статус, біженці, додатковий та тимчасовий захист.

Вступ. Реалізація юридичних гарантій постає за необхідності захисту порушених прав біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, зокрема, в разі невиконання або неналежного виконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими й службовими особами або іншими суб'єктами своїх обов'язків, тобто коли є загроза реалізації адміністративно-правового статусу зазначених категорій осіб. Під юридичними гарантіями адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, на наш погляд, доцільно розуміти сукупність передбачених законом заходів і засобів, що забезпечують охорону та покликані сприяти практичній реалізації прав та свобод цих категорій осіб. Система юридичних гарантій забезпечується певними інструментами, зокрема нормативними, процесуальними, галузевими, які є способами та засобами захисту та реалізації прав і свобод людини. Основою юридичних гарантій є нормативне забезпечення, тобто, іншими словами, основою юридичних гарантій є закон.

Основна частина. Окремі проблемні аспекти реалізації правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, у своїх наукових працях розглядали Ф.В. Веніславський, О.М. Гончаренко, І.О. Ієрусалімова, Г.С. Тимчик, В.М. Кравчук, М.І. Матузов, О.В. Малько, А.С. Мордовець та багато інших учених. Втім, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, в юридичній літературі відсутні комплексні дослідження, присвячені характеристиці гарантій реалізації адміністративно-правового статусу цієї категорії осіб.

Мета статті полягає в наданні характеристики юридичних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.

Результати. Розглядаючи юридичні гарантії адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні, вважаємо важливим розмежовувати юридичні гарантії залежно від їх призначення та ступеня впливу на забезпечення, охорону та захист прав і свобод зазначених категорій осіб.

Враховуючи вищезазначене, погодимося з усталеною думкою у сфері адміністративного права про те, що юридичні гарантії адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, можна розмежувати на такі три групи: гарантії реалізації адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту; гарантії охорони адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту; гарантії захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

В основу гарантій реалізації закладено принцип забезпечення основних прав і свобод осіб, яких визнано біженцями, як осіб, що отримали захист із боку держави-притулку. Саме цей принцип закріплений у нормативно-правових актах, що регламентують певні аспекти реалізації виконавчої влади, а також у положеннях про міграційні органи, які організовують та забезпечують виконання правових розпоряджень, містять вимоги, спрямовані на забезпечення прав і свобод біженців в Україні (Калюжний та ін., 2015: 108–109).

Реалізація прав та свобод особами, які визнані біженцями або особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту, – це не тільки закріплення за ними конкретного права чи свободи, але й матеріалізація цього права чи свободи, дійсне отримання ними того блага, яке становить зміст цього поняття. Отже, передбачено існування певної сукупності засобів, що покликані забезпечити реалізацію прав та свобод, їх застосування та дію (Калюжний та ін., 2015: 110).

Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу осіб, яких визнано біженцями, націлені на створення оптимальних умов здійснення такими категоріями осіб своїх прав і свобод, а також являють собою певну сукупність адміністративно-правових засобів, що забезпечують реалізацію прав і свобод, їх застосування та дію. За допомогою таких засобів здійснюється перетворення загальних правових приписів на індивідуальну поведінку суб'єкта. Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, передбачають порядок здійснення передбачених адміністративним законодавством прав і свобод, тобто узгоджені дії як біженців, так і зобов'язаних осіб та інших суб'єктів правовідносин. У цьому разі маються на увазі юридичні обов'язки виконавчих органів (посадових осіб) як щодо забезпечення реалізації, так і стосовно створення умов для реалізації прав і свобод біженців. Ці гарантії знаходять своє відображення у закріпленні цих обов'язків у відповідних правових нормах (Іерусалімова, 2013: 131).

До гарантій реалізації, на думку А. Нягу, можна віднести межі прав і свобод, їх конкретизацію у чинному законодавстві; юридичні факти, з якими пов'язується їх безпосереднє використання; процесуальні форми реалізації; заходи заохочення та пільги для стимулювання правомірної та ініціативної їх реалізації (Нягу, 2012: 31). Охорона прав і свобод біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, є передумовою попередження їх порушень. Під охороною слід розуміти заходи (засоби й способи), що здійснюються державними органами та громадськими організаціями, спрямовані на попередження порушення прав і свобод біженців та усунення причин, що їх породжують. Водночас охорона передбачає контроль за правомірною реалізацією прав і свобод без прямого втручання (Іерусалімова, 2013: 132).

До гарантій охорони адміністративно-правового статусу зазначених осіб належать правові норми, що регулюють діяльність органів державної влади, до компетенції яких тією чи іншою мірою належить вжиття заходів з охорони прав і свобод біженців. Отже, ними є Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, суди, прокуратура, органи адвокатури, громадські об'єднання тощо. Безпосередній захист органами виконавчої влади прав і свобод осіб, яких визнано біженцями, та осіб, які потребують додаткового захисту, передбачає практичне використання ними досить широкого арсеналу юридично-владних засобів. До них можна віднести призупинення дії чи виконання правових управлінських актів, що порушують або обмежують права й свободи осіб, яких визнано біженцями, та осіб, які потребують додаткового захисту; відміну (скасування) неправомірних актів управління, що порушують права й свободи осіб, яких визнано біженцями, та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Крім органів виконавчої влади, такими повноваженнями наділені суди та органи прокуратури; встановлення заходів відповідальності до винних за порушення прав і свобод осіб, яких визнано біженцями, та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту; встановлення заходів захисту прав та відновлення порушеного права (Іерусалімова, 2013: 132–133).

Нагальна необхідність захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, постає в разі невиконання або неналежного виконання уповноваженими суб'єктами (зокрема, органами державної влади та місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами та іншими уповноваженими суб'єктами) своїх службових обов'язків, коли постають перепони у реалізації зазначеними категоріями осіб свого адміністративно-правового статусу.

Основне призначення гарантій захисту полягає в усуненні перешкод для нормальної реалізації прав та обов'язків біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

До гарантій захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, можна віднести нагляд і контроль за правомірністю прийнятих рішень уповноваженими суб'єктами; правоохоронні заходи; заходи профілактики порушень прав і законних інтересів зазначених осіб; процесуальні форми охорони порушених прав, свобод та інтересів зазначених категорій осіб тощо.

Отже, гарантії реалізації та гарантії захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, є взаємопов'язаними та взаємозалежними правовими категоріями. Виключно у взаємодії вони можуть створити належний механізм забезпечення прав, свобод і законних інтересів біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Також до другої групи спеціальних гарантій, крім юридичних, деякі вчені відносять організаційно-правові гарантії. Ф.В. Веніславський визначає організаційно-правові гарантії як систематичну діяльність держави, її органів та посадових осіб, громадських організацій, спрямовану на створення сприятливих умов для реального користування кожною людиною своїми правами й свободами (Веніславський, 2014: 250).

Дещо схожої точки зору дотримується О.М. Гончаренко і розуміє організаційно-правові гарантії як систематичну організаторську діяльність держави, її органів та посадових осіб, громадських організацій, спрямовану на створення сприятливих умов для реального користування кожною людиною своїми правами та обов'язками (Гончаренко: 2008: 250).

Організаційно-правові гарантії – це передбачені в нормативно-правових актах суспільно-політичні інструкції, на які покладаються відповідні функції і яким надаються певні повноваження щодо організації

та здійснення юридичного забезпечення реалізації, охорони й захисту свободи людини та громадянина (Федоренко, 2016: 68).

Науковий інтерес у межах цієї роботи полягає в дослідженні питання гарантій адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, зокрема організаційно-правових гарантій адміністративно-правового захисту зазначених категорій осіб. Призначенням організаційно-правових гарантій адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, є недопущення порушення прав, свобод та інтересів з боку посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших уповноважених суб'єктів задля дотримання гарантій, передбачених законодавством України, адміністративно-правового статусу цих осіб.

Саме тому спробуємо надати визначення поняття «організаційно-правові гарантії адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». Враховуючи вищеведені підходи науковців до визначення організаційно-правових гарантій, вважаємо, що організаційно-правові гарантії адміністративно-правового статусу біженців – це організована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, громадських організацій, спрямована на створення сприятливих умов для захисту й реалізації біженцями та особами, що потребують додаткового або тимчасового захисту своїх прав, свобод та інтересів.

Деякі науковці в механізмі організаційно-правових гарантій виділяють гарантії судового захисту, тому в контексті дослідження доцільно розглянути гарантії судового захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Гарантія права на судовий захист означає закріплену в законі можливість людини вдаватися до примусу держави в разі порушення її прав, внаслідок чого складаються відповідні правові відносини, які опосередковують порядок і процедуру вжиття захисних заходів. Це право можна здійснювати як за допомогою самозахисту, так і шляхом звернення до відповідних органів та організацій, серед яких провідна роль належить судам.

Стаття 55 Конституції України гарантує кожному право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. В Україні правосуддя здійснюється виключно судами. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» проголошує здійснення правосуддя в Україні на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд (преамбула). Правосуддя є дієвим засобом захисту прав, свобод та інтересів людини й громадянина. Для відновлення та захисту порушених прав людина може звернутися особисто або через свого представника. Щодо гарантій судового захисту прав біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, Е. Феллер зазначала, що суд виступає важливою ланкою у сфері захисту прав біженців. Саме судовий розгляд може відновити реальний сенс поняття «захист» для біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, забезпечити дотримання принципу справедливості й належного поведіння з біженцями та іншими шукачами притулку (Feller, 2001: 603).

Конституція України, гарантуючи право людини на судовий захист її порушених прав, свобод та інтересів, визначає два рівні такого захисту, такі як національний та міжнародний. Тут важливо зазначити, що у особи є право звертатися за захистом своїх порушених прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, лише після використання всіх національних засобів правового захисту (Кравчук: 2).

У справах щодо адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, оскаржуються рішення, дії чи бездіяльність уповноважених суб'єктів владних повноважень під час здійснення цих повноважень. Враховуючи суб'єктний склад і предметність спорів, такі справи відносимо до справ адміністративної юрисдикції (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005). Якщо біженець або особа, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, вважає себе жертвою порушень своїх прав чи основоположних свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, 1950) з боку держави, то вона має можливість звернутися за захистом до Європейського суду з прав людини. Перед зверненням до Європейського суду з прав людини особа використала усі засоби судового захисту в державі, проти якої спрямована заява, які могли би привести до усунення порушення, що є предметом оскарження; інакше особа повинна довести, що такі засоби захисту є неефективними. Це означає, що біженцю або особі, яка потребує додаткового чи тимчасового захисту, слід спочатку звернутися до національних судів, яким підсудна справа, включаючи відповідну вищу судову інстанцію, для захисту своїх прав, про порушення яких вона має намір поскаржитись до Європейського суду з прав людини. Європейський суд є наднаціональною міжнародною судовою установою, яка розглядає скарги осіб щодо порушення їхніх прав державами – сторонами Конвенції (Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, 1950). Остаточність рішення, ухваленого Європейським судом з прав людини, є найважливішою гарантією судового захисту адміністративного статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

В механізмі реалізації гарантій судового захисту адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, існують певні перепони для таких категорій осіб, зокрема звернення біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, до національних судів потребує відповідного супроводу національних правників, перекладачів, експертів та інших спеціалістів. У зазначених категорій осіб можуть виникати складнощі з доступом до таких спеціалістів через додаткові витрати на їхні

послуги, тому, на наш погляд, доцільно у Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» передбачити право таких категорій осіб у разі звернення до суду за захистом порушених прав та інтересів на безоплатні послуги правників, перекладачів, експертів та інших спеціалістів.

Висновки. Отже, розглянувши проблеми гарантій адміністративно-правового статусу біженців та осіб в Україні, які потребують додаткового або тимчасового захисту, доходимо висновку, що механізм дії таких гарантій є недосконалим. Зокрема, гарантії адміністративно-правового статусу таких осіб мають знайти відображення у єдиному нормативно-правовому акті, адже гарантії забезпечують фактичну реалізацію прав та обов'язків, законних інтересів біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, а також заходи та засоби у їх відносинах із суб'єктами адміністративної влади. Існуючи в системі під час взаємодії одна з одною, гарантії адміністративно-правового статусу біженців не лише відіграють важливу роль для біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, але й відображають рівень забезпечення прав, свобод та інтересів людини й громадянина в Україні, тому національний законотворець має приділити увагу окресленим вище проблемам та усунути недоліки у цій царині.

Список використаних джерел:

1. Веніславський В.Ф. Конституційне право України в схемах і таблицях : навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів. Харків : Право, 2014. 376 с.
2. Гончаренко О.М. Права людини в Україні : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 207 с.
3. Ієрусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб, яких визнано біженцями в Україні. *Держава і право*. 2013. Вип. 60. С. 128–134.
4. Калюжний Р.А. Тимчик Г.С. Адміністративно-правовий статус осіб, визнаних біженцями в Україні : монографія. Київ : МП Леся, 2015. 192 с.
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України, Закон від 6 липня 2005 року № 2747-IV.
6. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 4 листопада 1950 року.
7. Кравчук В.М. Місце та роль судового захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина у механізмі організаційно-правових гарантій. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153580227.pdf>.
8. Нягу А. Гарантії прав человека: сущность, значение и классификация. *Закон и жизнь*. 2012. № 8. С. 28–33.
9. Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник до 20-ї річниці Конституції України та 25-ї річниці незалежності України. Київ : Ліра-К, 2016. 615 с.
10. Feller E. International refugee protection 50 years on: The protection challenges of the past, present and future. *International Review of the Red Cross*. 2001 Vol. 83. № 843. P. 581–606.

References:

1. Venislavskiy V.F. (2014). Konstytutsiine pravo Ukrainy v skhemakh i tablytsiakh [Constitutional law of Ukraine in schemes and tables]; navch. posibn. dlia stud. yuryd. vuziv ta f-tiv. Kh.: Pravo. 2014. 376 p. [in Ukrainian].
2. Honcharenko O.M. (2008). Prava liudyny v Ukraini [Human rights in Ukraine]; navch. posibnyk. K.: Znannia. 207 p. [in Ukrainian].
3. Ierusalimova I.O. (2013). Mekhanizm administratyvno-pravovoho zabezpechennia prav i svobod osib, yakykh vyznano bizhentsiamy v Ukraini [Mechanism of administrative and legal protection of rights and freedoms of individuals, which are recognized by businessmen in Ukraine]. *Derzhava i pravo*. Vyp. 60. pp. 128–134 [in Ukrainian].
4. Kaliuzhnyi R.A., Tymchuk H.S. (2015). Administratyvno-pravovyi status osib, vyznanykh bizhentsiamy v Ukraini [Administrative and legal status of individuals recognized by businessmen in Ukraine]; monohrafiia. K.: MP Lesia. 192 p. [in Ukrainian].
5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]: Kodeks Ukrainy, Zakon № 2747-IV vid 06.07.2005 [in Ukrainian].
6. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]: Konventsiia Rady Yevropy vid 04.11.1950 [in Ukrainian].
7. Kravchuk V.M. (n.d.). Mistse ta rol sudovoho zakhystu konstytutsiinykh prav i svobod liudyny ta hromadianyna u mekhanizmi orhanizatsiino-pravovykh harantii [The place and role of judicial protection of constitutional rights and freedoms of man and citizen in the mechanism of organizational and legal guarantees]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153580227.pdf> [in Ukrainian].
8. Niagu A. (2012). Garantii prav cheloveka: sushchnost, znachenie i klassifikatsiia [Human rights guarantees: essence, meaning and classification]. *Zakon i zhizn*. № 8. pp. 28–33 [in Russian].
9. Fedorenko V.L. (2016). Konstytutsiine pravo Ukrainy [Human rights in Ukraine]: pidruchnyk. Do 20-i richnytsi Konstytutsii Ukrainy ta 25-i richnytsi nezalezhnosti Ukrainy. Kyiv: Lira-K. 615 p. [in Ukrainian].
10. Feller E. (2001). International refugee protection 50 years on: The protection challenges of the past, present and future. *International Review of the Red Cross*. Vol. 83. № 843. P. 581–606 [in English].